

VAMMAISPALVELULAIN MUKAISTEN ASUNTOON KUULUVIEN VÄLINEIDEN JA LAITTEIDEN, ASUNNON MUUTOSTÖIDEN JA AUTON APUVÄLINEIDEN MYÖNTÄMISPERUSTEET PIRKANMAALLA 1.1.2022

1. Yleiset säädökset
2. Vammainen ja vaikeavammainen henkilö
3. Asunnon välineet ja laitteet
4. Asunnon muutostyöt
5. Auton apuvälineet
6. Välineiden, laitteiden ja asunnon muutostöiden korvaaminen jälkikäteen

1. Yleiset säännökset

Tähän ohjeeseen on koottu vammaispalvelulain (380/1987) ja vammaispalveluasetuksen (759/1987) mukaisten asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden, asunnon muutostöiden sekä auton apuvälineiden myöntämistä koskevat yleiset periaatteet.

Myöntämisperusteita koskeva yhtenäinen soveltamisohje on tarpeen, koska edellä mainittujen palvelujen ja tukitoimien toteutus siirtyy Pirkanmaalla maakunnalliseen apuvälinekeskukseen. Myöntämisperusteita käytäntöön sovellettaessa otetaan aina huomioon asiakkaan yksilöllinen tarve ja asiakkaiden yhdenvertainen kohtelu.

Vammaispalvelulain tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä (Vammaispalvelulaki 1 §).

2. Vammainen ja vaikeavammainen henkilö

Vammaispalvelulain mukaiset palvelut ja tukitoimet jaetaan vaikeavammaisille ja kaikille vammaisille tarkoitettuihin palveluihin ja tukitoimiin. Vaikeavammaisilla on yleensä subjektiivinen oikeus palveluihin.

Vammaisella henkilöllä tarkoitetaan vammaispalvelulaissa henkilöä, jolla on vamman tai sairauden johdosta pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista (Vammaispalvelulaki 2 §). Vaikeavammaisuus arvioidaan aina palvelukohtaisesti.

Asuntoon kuuluvien välineiden tai laitteiden hankkimisen sekä asunnon muutostöiden suhteen vaikeavammaisena pidetään henkilöä, jolle liikkuminen tai muu omatoiminen suoriutuminen vakituisessa asunnossa tuottaa vamman tai sairauden vuoksi erityisiä vaikeuksia. (Vammaispalveluasetus 13 §)

Auton apuvälineiden myöntäminen ei edellytä vaikeavammaisuutta. Ne kuuluvat päivittäisistä toiminnoista suoriutumiseen tarvittaviin välineisiin, koneisiin ja laitteisiin, joiden kustannuksista kunta korvaa puolet. Vakiomalliseen välineeseen, koneeseen tai laitteeseen tehdyt vamman edellyttämät välttämättömät muutostyöt korvataan kuitenkin kokonaan. (Vammaispalvelulaki 9 §)

Palvelujen ja tukitoimien tarpeen tulee johtua pitkäaikaisesta tai pysyvästä vammasta tai sairaudesta. Yleensä haitan arvioidaan kestävän vähintään vuoden. Vammaispalvelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia ei siten pääsääntöisesti myönnetä kuntoutumisvaiheessa oleville henkilöille.

3. Asunnon välineet ja laitteet (Vammaispalvelulaki 9 § ja Vammaispalveluasetus 12 § ja 13 §)

Asunnon välineiden ja laitteiden myöntäminen kuuluu kunnan erityisen järjestämisvelvollisuuden piiriin. Ne hankitaan Maakunnallisen apuvälinekeskuksen omistukseen ja annetaan vaikeavammaiselle henkilölle käytettäväksi. Apuvälinekeskus vastaa välineiden ja laitteiden hankinnasta, asennuksesta, huollosta, korjauksista sekä välineen tai laitteen siirron ja purkamisen kustannuksista.

Vaikeavammaiselle henkilölle korvataan asunnon muutostöistä sekä asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden hankkimisesta hänelle aiheutuvat kohtuulliset kustannukset, jos hän vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee näitä toimenpiteitä suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista.

Asunnon välineitä ja laitteita ovat esimerkiksi nosto-, ovenavaus- ja hälytyslaitteet, luiskat sekä vastaavat muut asuntoon kiinteästi asennettavat välineet ja laitteet. Hissi kustannetaan asuinrakennukseen vain, jos asunto muuten on vammaiselle henkilölle sopiva eikä muita ratkaisuja esteettömän asumisen turvaamiseksi ole.

4. Asunnon muutostyöt (Vammaispalvelulaki 9 §, Vammaispalveluasetus 12 § ja 13 §)

Asunnon muutostyöt kuuluvat myös kunnan erityisen järjestämisvelvollisuuden piiriin. Kunnan on korvattava vaikeavammaiselle henkilölle asunnon muutostöistä aiheutuvat kohtuulliset kustannukset silloin, kun hän vammansa tai sairautensa vuoksi välttämättä tarvitsee näitä toimenpiteitä suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Asunnon muutostyöt korvataan vain henkilön vakituisen asuntoon.

Vammasta tai sairaudesta johtuvat välttämättömät ja kohtuulliset kustannukset korvataan kokonaan. Korvaus myönnetään vamma ja sairaus huomioon ottaen edullisimman toteuttamistavan mukaan. Mikäli asiakas haluaa toteuttaa kalliimman ratkaisun, maksaa hän itse kustannusten erotuksen.

Henkilön vamman tai sairauden vuoksi tehtäviä välttämättömiä asunnonmuutostöitä ovat esim. ovien leventäminen, kylpyhuoneen/wc:n laajentaminen tai /rakentaminen sekä muut vastaavat asunnossa suoritettavat välttämättömät rakennustyöt.

Esteiden poistaminen asunnon välittömästä lähiympäristöstä katsotaan myös asunnon muutostöiksi. Tarkoituksena on mahdollistaa vammaisen henkilön kulkeminen asuntoonsa. Asunnon ulkopuolisina muutostöinä voivat tulla kysymykseen esimerkiksi kaiteiden asentaminen kulkukäytävään tai kulkuväylän päällystäminen.

Asunnon muutostyöksi katsotaan myös muutostöiden suunnittelu.

Muutto ja asunnon vaihto

Vammaisen henkilön muuttaessa toiselle paikkakunnalle, lähtökunta korvaa muutostyöt, joita ilman henkilö ei voisi muuttaa uuteen asuntoon. Tällaisia välttämättömiä muutostöitä voivat olla esimerkiksi esteettömän sisäänkäynnin mahdollistavat muutostyöt tai pesuhuoneeseen tehtävät välttämättömät muutostyöt. Mikäli muutostyöt voidaan suorittaa muuton jälkeen, korvausvastuussa on uusi kotikunta.

Muuttotilanteessa tai asuntoa vaihdettaessa, asiakkaan tulee perustella vammasta tai sairaudesta tai elämäntilanteen muutoksesta aiheutuva tarve asunnon vaihtoon. Perusteena voi olla esimerkiksi lisääntynyt apuvälineiden tarve, perhekoon muutos tai paikkakunnan vaihto työn vuoksi. Jos muuton syy liittyy ainoastaan asumismukavuuteen tai asumistason parantamiseen, ei muutostöitä yleensä korvata. Muuttotilanteissa kunnalla on oikeus arvioida muuton syytä loukkaamatta henkilön oikeutta valita asuinpaikkaansa, koska kyse on taloudellisen etuuden myöntämisestä.

Mikäli asunto hankitaan vammautumisen jälkeen, tulee hankinnassa ottaa huomioon asunnon soveltuvuus liikunta- tai toimintarajoitteisen käyttöön.

Uudisrakennus ja peruskorjaus

Uudisrakennuksissa on lähtökohtaisesti otettava huomioon tilojen soveltuvuus liikunta- ja toimintaesteisten henkilöiden käyttöön. Uudisrakentamisen yhteydessä voi kuitenkin syntyä vammaispalvelulain mukaan korvattavia asunnonmuutostyökustannuksia. Kustannuksia uudisrakennuksen lisäneliöistä voidaan korvata silloin, kun lisätilan tarve on vamman vuoksi ehdottoman välttämätöntä. Korvauksia voidaan maksaa mm. tavanomaista suuremmasta eteisestä (esim. pyörätuolin pesu- ja säilytystilat) tai wc- ja pesutiloista.

Vammaispalvelulain mukaisia asunnon muutostöitä ei ole tarkoitettu asunnon peruskorjaukseen. Peruskorjaustoimet ovat välttämättömiä riippumatta siitä, kuka talossa asuu, eikä niitä voida pitää vammaispalvelulaissa tarkoitettuna vammasta tai sairaudesta johtuvina välttämättöminä muutostöinä.

5. Auton apuvälineet (Vammaispalvelulaki 9 §, Vammaispalveluasetus 17 §)

Vamman tai sairauden vaatimiin auton lisälaitteisiin ja auton välttämättömiin muutostöihin voidaan myöntää avustusta silloin, kun vammaisella henkilöllä on vammansa tai sairautensa vuoksi vaikeuksia käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä.

Lisälaitteiden ja muutostöiden myöntäminen edellyttää, että tarve auton käyttöön on päivittäisissä toimissa jatkuvaa, päivittäistä tai usein toistuvaa. Tukea myönnetään ensisijaisesti silloin kun oma auto mahdollistaa työssäkäynnin ja opiskelun. Lisäksi tukea voi myöntää jos perheessä on lapsi, joka ei vammansa tai apuvälinetarpeensa vuoksi kykene kulkemaan joukkoliikennevälineissä perheen mukana ja jonka säännöllistä kuljetustarvetta ei ole muutoin pystytty turvaamaan.

Autoon voidaan korvata vamman vaatimista välttämättömistä lisälaitteista ja muutostöistä aiheutuvat kohtuulliset nettokustannukset kokonaan. Lisälaitteet ja muutostyöt ovat kuitenkin määrärahasidonnaisia eli niitä myönnetään niihin varatun määrärahan puitteissa. Harkinnanvaraisen autoavustuksen myöntää vammaispalvelun viranhaltija.

Autoon voidaan myöntää käytettäväksi lisälaitteita, kuten erityisistuin, ajohallintalaitteet, käyntölevy, tasonostin tai luiska. Laitteet ovat maakunnallisen apuvälinekeskuksen omaisuutta. Päätökseen sisältyy asennuksen, huollon ja korjauksen sekä laitteen siirron ja purkamisen kustannukset.

Auton tavanomaisia lisävarusteita, kuten renkaita, lohkolämmitintä, Start/Stop -automaattia tai navigointijärjestelmää ei korvata. Käytetyssä autossa jo valmiina olevia lisälaitteita, esim. automaattivaihteistoa ei oteta erikseen huomioon autoavustusta myönnettäessä

Jos asiakkaalle on myönnetty aiemmin tukea auton lisälaitteisiin ja/tai muutostöihin, voidaan tukea myöntää pääsääntöisesti vain, jos auton vaihdon syynä on vammasta johtuvan haitan ja/tai apuvälinetarpeen olennainen muuttuminen tai se, että vammaisen henkilön käytössä oleva auto/ollut auto ei ole enää käyttökuntoinen.

6. Välineiden, laitteiden ja asunnon muutostöiden korvaaminen jälkikäteen

Asiakas voi hankkia itse tarvitsemansa välineet ja laitteet tai teettää asunnon muutostyön valitsemallaan urakoitsijalla ja hakea siihen korvausta kuitteja vastaan. Kunta suorittaa tällöin jälkikäteen arvioinnin kustannusten välttämättömyydestä ja kohtuullisuudesta.

Mikäli asunnon muutostyön tekee sellainen henkilö, jolla ei ole alan ammatillista koulutusta tai yritystä, voidaan korvata asunnon muutostyöstä aiheutuvia kohtuullisia materiaalikuluja, mutta ei työn osuutta.

Korvauksia tulee hakea 6 kuukauden kuluessa kustannusten syntymisestä.